

SCI-CONF.COM.UA

**INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF SCIENCE, TECHNOLOGY
AND EDUCATION**

**PROCEEDINGS OF V INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
FEBRUARY 15-17, 2024**

**VANCOUVER
2024**

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SCIENCE, TECHNOLOGY AND EDUCATION

Proceedings of V International Scientific and Practical Conference

Vancouver, Canada

15-17 February 2024

Vancouver, Canada

2024

UDC 001.1

The 5th International scientific and practical conference “Innovative development of science, technology and education” (February 15-17, 2024) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2024. 610 p.

ISBN 978-1-4879-3792-8

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Innovative development of science, technology and education. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2024. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-innovative-development-of-science-technology-and-education-15-17-02-2024-vankuver-kanada-arhiv/>.

Editor

Komarytsky M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: vancouver@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua/>

©2024 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2024 Perfect Publishing ®

©2024 Authors of the articles

УДК 371.781.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

**Школьнік Серафима Яківна,
Бесшапошникова Тетяна Василівна,
Данильченко Людмила Теодорівна,
Костіна Людмила Михайлівна**

викладачі

Харківська гуманітарно-педагогічна академія
м. Харків, Україна

Анотація. У статті йдеться про творчу інтерпретацію як комплексний прояв індивідуально-особистісних характеристик здобувачів мистецької освіти в процесі сприймання та виконання музичного твору.

Ключові слова. Музичне мистецтво, інтерпретація, творче мислення, виконавська майстерність.

У руслі нового концептуального підходу до навчання музичному мистецтву основний акцент спрямований на особистісний розвиток здобувача освіти, збагачення його емоційно-естетичного досвіду під час сприймання та інтерпретації музичних творів, а також формування ціннісних орієнтацій, потреби у творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні.

У цьому контексті активізація творчого мислення здобувача освіти стає основним засобом музично-творчого розвитку особистості.

Проблемі активізації мислення приділяли належну увагу відомі українські дослідники: педагоги О. Ростовський, І. Заболотний, Л. Гаркуша, Н. Рябуха; учені-психологи І. Дубінець, В. Моляко, О. Скрипченко, К. Хоменко. Їхні дослідження доводять, що повноцінне оволодіння виконавсько-інтерпретаторською майстерністю можливе за умови максимального розвитку й активізації музичного мислення.

Граючи на музичному інструменті, здобувач освіти активно включається

в процес музикування, під час якого розвиваються художні здібності, творче мислення.

Музичний образ твору народжується з чуттєвого пізнання. Але щоб глибоко розкрити його зміст і втілити у виконання, потрібен не тільки чуттєвий ступінь пізнання, а й активна робота розуму, який аналізує і синтезує музичні враження, осмислює й узагальнює їх у художній цілісний образ. Створення художнього образу неможливе без участі інтелекту, без активної розумової діяльності, що забезпечує виразність виконання.

Розвиток мислення – це набуття спеціальних навичок поетапного створення виконавського образу твору. Розуміння, усвідомлення та детальне опрацювання компонентів музично-виконавського образу, складання на цій основі виконавського плану твору активізує творче мислення здобувачів освіти, дозволяє їм досягти певних результатів виконання.

Музичне мислення є процесом аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, встановлення зв'язків і взаємозалежності між елементами музичної тканини. Результати аналітично-синтезуючої музичної діяльності фіксуються у процесі виконання твору.

У більшості здобувачів освіти цілісний образ твору складається тільки наприкінці його розучування. Часто у процесі розучування здобувач освіти обмежується сприйманням незначної кількості окремих явищ, засобів музичної виразності, не усвідомлюючи їх як частину цілого. Це призводить до пасивного музичного мислення, статичного характеру музично-виконавських уявлень.

Ставлячи завдання активізації творчого мислення здобувача освіти, викладач має враховувати його індивідуальні особливості, здібності, характер, темперамент, рівень художнього мислення. Якщо здобувач освіти демонструє недостатньо сформоване образне мислення, викладач має більше апелювати до його фантазії, пробуджувати увагу, прагнути зацікавити його музикою, що виконується, провести аналогії з літературними образами, навіть запропонувати програмний зміст твору. Як показує викладацький досвід, в результаті такої кропіткої роботи у здобувача освіти простежуються помітні позитивні зміни в

музичному сприйманні твору, в розвитку асоціативного мислення, збагачується його емоційно-естетичний досвід.

В іншому випадку, якщо здобувач освіти має нестандартне мислення, демонструє вміння систематизувати й узагальнювати музичний матеріал, проявляє нетипові цікаві художньо-творчі уявлення, викладач має розвивати навички самостійної інтерпретації інтонаційно-образного змісту твору, підвищувати рівень світосприйняття та світовідчуття мистецького мислення виконавця.

Щоб активізувати виконавську діяльність здобувача освіти, необхідно створити таку атмосферу на занятті, яка б стимулювала розвиток уяви виконавця, спонукала його до самостійного пошуку тих чи інших засобів художньої виразності.

Процес пошуку засобів інтерпретації проходить кілька стадій. Він розпочинається з розпізнавання використаних у творі мовних елементів, таких, як ритмічна організація твору, особливості мелодії, фактури, динаміки тощо. Через конкретні звукові характеристики здобувач освіти розуміє смисл музичної мови, засобів музичної виразності, тобто усвідомлює специфіку вираження художньої інформації в музичному творі.

Одночасно йде процес пошуку виконавських засобів, з'ясовуються штрихи, ступінь активності пальців, формується слуховий контроль над необхідним динамічним співвідношенням між мелодією і супроводом, проводиться робота над фразуванням, тобто вдосконалюється комплекс піаністичних дій для виконання твору.

Важливу роль відіграє перше, загальне ознайомлення з музичним твором. Ілюстрація твору педагогом, бесіда про твір є творчим зарядом щодо формування враження від музики, засобів її виразності. На цьому етапі зароджується ескізне уявлення про образний зміст, контури, форми, вимальовуються виразні елементи музичної мови, а художній задум виникає лише у загальних рисах. Виконавець отримує поштовх для пошуків і розв'язання певних проблем, що сприяє розвитку мислення та творчої

активності. Поєднання різних елементів музичної мови веде до створення цілісного художнього образу.

Сприятлива ситуація для аналізу музичного твору складається тоді, коли виникають різні погляди на твір, відбувається дискусія з викладачем. Доцільно запропонувати здобувачу освіти обґрунтувати свої думки та з допомогою педагога правильно сприймати твір. Майстерність викладача полягає в тому, щоб уміло підвести здобувача освіти до правильної відповіді, пояснити неточності. Наприклад, викладач демонструє кілька типів наголосів у виконанні мелодичної лінії, з'ясовує зі здобувачем освіти особливості кожного, обирає найкращий варіант виконання. Цікаво також зіставити різні динамічні варіанти виконання, пояснити їхні відмінності, а здобувачу освіти запропонувати вирішити, який на його думку кращий. Пріоритетною має стати діалогова форма педагогічної взаємодії, забарвлена позитивними емоційно-естетичними переживаннями.

Одним із найсуттєвіших критеріїв інтерпретації твору є відтворення здобувачем освіти композиторської концепції у своїй трактовці, глибоке і правильне розуміння авторського задуму. Викладач, характеризуючи образний зміст твору, його виражальні засоби, має стимулювати самостійне ставлення студента до музики, виходячи з власного розуміння, власного відчуття.

Фундаментом для розвитку твору є засоби музичної виразності: динаміка, ритм, регістри, фактура, темп тощо. Відсутність точно визначених кількісних показників цих засобів дає можливість створення декількох інтерпретацій одного й того ж музичного твору. Компонентами цього процесу стає композиторський задум, особистість викладача, здібності здобувача освіти.

Усвідомлення значення музичної виразності допомагає здобувачу освіти зрозуміти, що основою музичної змістовності є вираження внутрішнього світу людини, її почуттів, емоцій. Так відбувається одне з важливих явищ у розвитку художнього мислення – установлення асоціативних зв'язків музичних образів із особистим життєвим досвідом. Оціночні реакції виявляють глибинні процеси сприймання твору, в ході яких враження від почутої музики співвідносяться з

усіма рисами особистості, її психічною організацією, темпераментом, системою ідеалів тощо.

Для підвищення виконавського рівня здобувача освіти можна застосовувати ще один метод – метод порівняльної характеристики різних інтерпретацій твору. Деякі педагоги вимагають від здобувачів освіти точного копіювання своєї виконавської концепції. На наш погляд, цей метод заважає розвитку творчої особистості виконавця, пошуку власної інтерпретації.

Ми вважаємо, що виконання музичного твору викладачем (як один із методів навчання) варто використовувати обов'язково. Бажано також прослухати твір у запису, адже таке прослуховування може стати зразком для створення власного виконавського трактування здобувача освіти. Зіставлення різних інтерпретацій, спрямування уваги на розуміння кожної з них дає можливість здобувачам освіти сформувати самостійне ставлення до виконавського процесу.

Отже, інтерпретація твору передбачає пошук здобувачами освіти особистісно значущих смислів, співзвучних власному духовному сприйманню. Розуміння, усвідомлення та поетапне опрацювання компонентів художнього образу, узагальнення музики та її відтворення активізує творче мислення здобувачів мистецької освіти, дозволяє їм досягти певних успіхів у засвоєнні та виконанні музичного твору, створює умови для пошуку власної інтерпретації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаркуша Л. І., Економова О. С. Виконавська інтерпретація музичних творів у структурі професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. 14-15.04.2016, Київ. С. 520-529.

2. Дубінець І. В. Категорія музичного мислення у психологічній і фаховій літературі. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки: зб. наук. пр., Бердянськ : ФО-П Ткачук О. В., 2013. Вип. 1., С. 100-112.

3. Олексюк О. М. Ціннісно-сміслова інтерпретація як творча самореалізація музиканта-виконавця. Науковий вісник Національної музичної академії України. Вип. 82 : Виконавське музикознавство. Київ, 2009. С. 295-302.

4. Падалка Н. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. 274 с.

5. Рябуха Н. Виконавська інтерпретація як метод пізнання музичного твору. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв : зб. наук. пр. Харків : ХДАДМ, 2009. № 16. С. 135-142.